

Ing. Emese Tokarčíková, PhD.

6. PREDNÁŠKA – MIKROEKONÓMIA

2016/17

TEÓRIA FIRMY

Výroba (produkcia)

Je proces, v rámci ktorého firma kombinuje výrobné vstupy (práca, pôda, kapitál, ľudský kapitál) s použitím danej technológie, tak aby vyprodukovala svoj výstup.

PRODUKČNÁ FUNKCIA

Production function

technicko-ekonomická závislosť medzi maximálnym objemom produkcie a výrobnými faktormi, ktoré sú na výrobu takejto produkcie nevyhnutné:

$$Q = f (F_1 , F_2 , \dots F_n)$$

F: jednotlivé druhy používaných vstupov (inputov).

Produkčná funkcia

Udáva ako sa bude meniť výstup, ak sa mení niektorý, niektoré alebo všetky vstupy

Zjednodušený model:

Vplyv času na produkčnú funkciu

- **Krátke obdobie** – najdlhšie časové obdobie, v priebehu ktorého nemožno zmeniť objem minimálne jedného zo vstupov používaných vo výrobnom procese (zákon klesajúcich výnosov).
- **Dlhé obdobie** – najkratšie časové obdobie nevyhnutné k zmene objemu všetkých vstupov používaných vo výrobnom procese.

Výroba v krátkom období – jednofaktorová produkčná funkcia

- jeden výrobný faktor je variabilný (L),
- ostatné výrobné faktory zostávajú nemenné, fixné (K)
- **Krátkodobá produkčná funkcia:**

VÝSTUP (OUTPUT) - PRODUKT

- **TP (TOTAL PRODUCT) – CELKOVÝ PRODUKT – Q (OUTPUT)**

celkový výstup vyprodukovaný kombináciami vstupov (inputs)

- **AP (AVERAGE PRODUCT)**

priemerný produkt

- **MP (MARGINAL PRODUCT)**

hraničný (medzný, dodatočný, marginálny) produkt

HRANIČNÝ PRODUKT VARIABILNÉHO VSTUPU

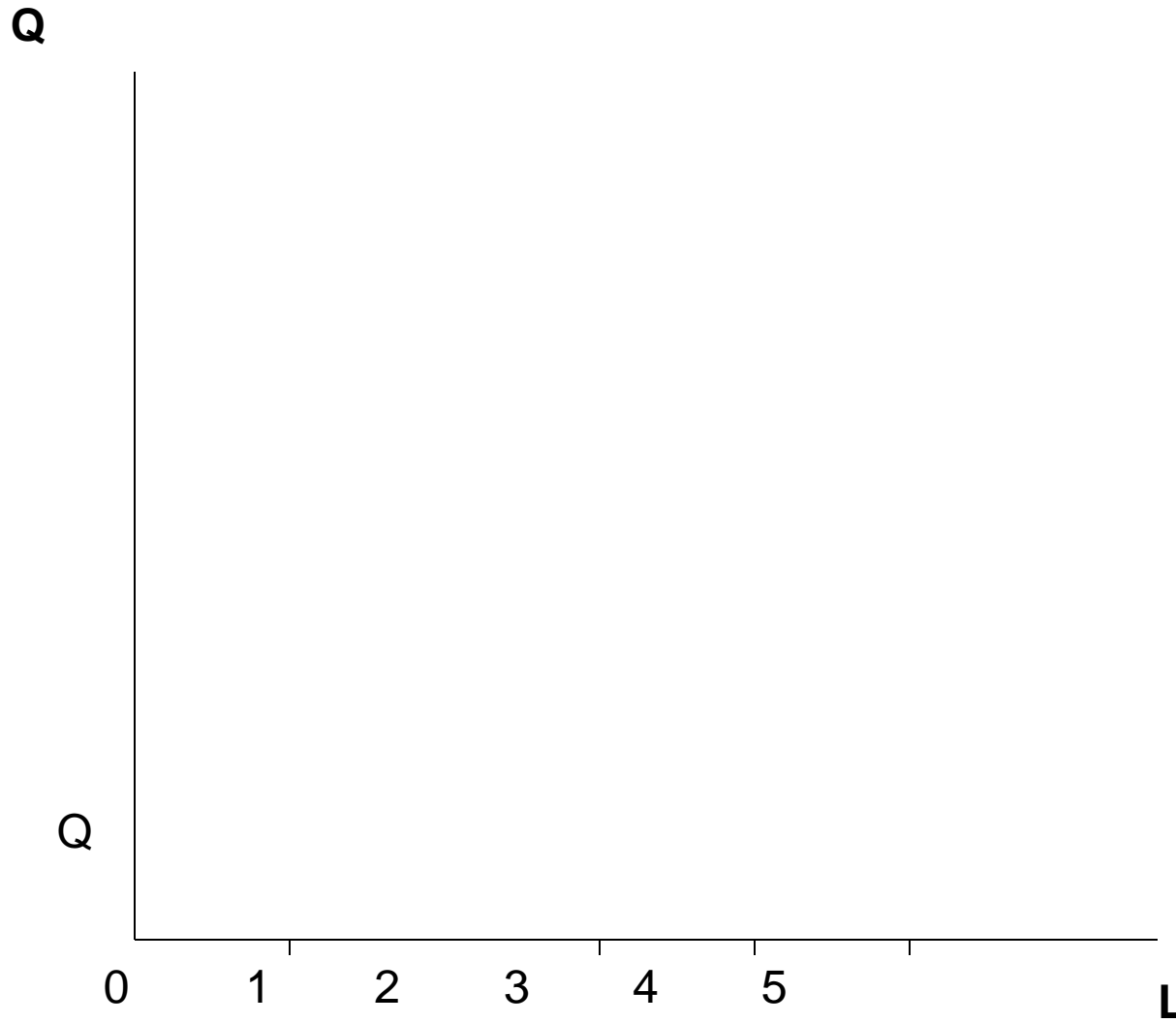
- Zmena celkového produktu, ktorá vznikne v dôsledku zmeny variabilného vstupu o jednotku, pričom ostatné vstupy ostanú nezmenené (konštantné)

PRIEMERNÝ PRODUKT VARIABILNÉHO VSTUPU

- Celkový produkt delený množstvom variabilného vstupu

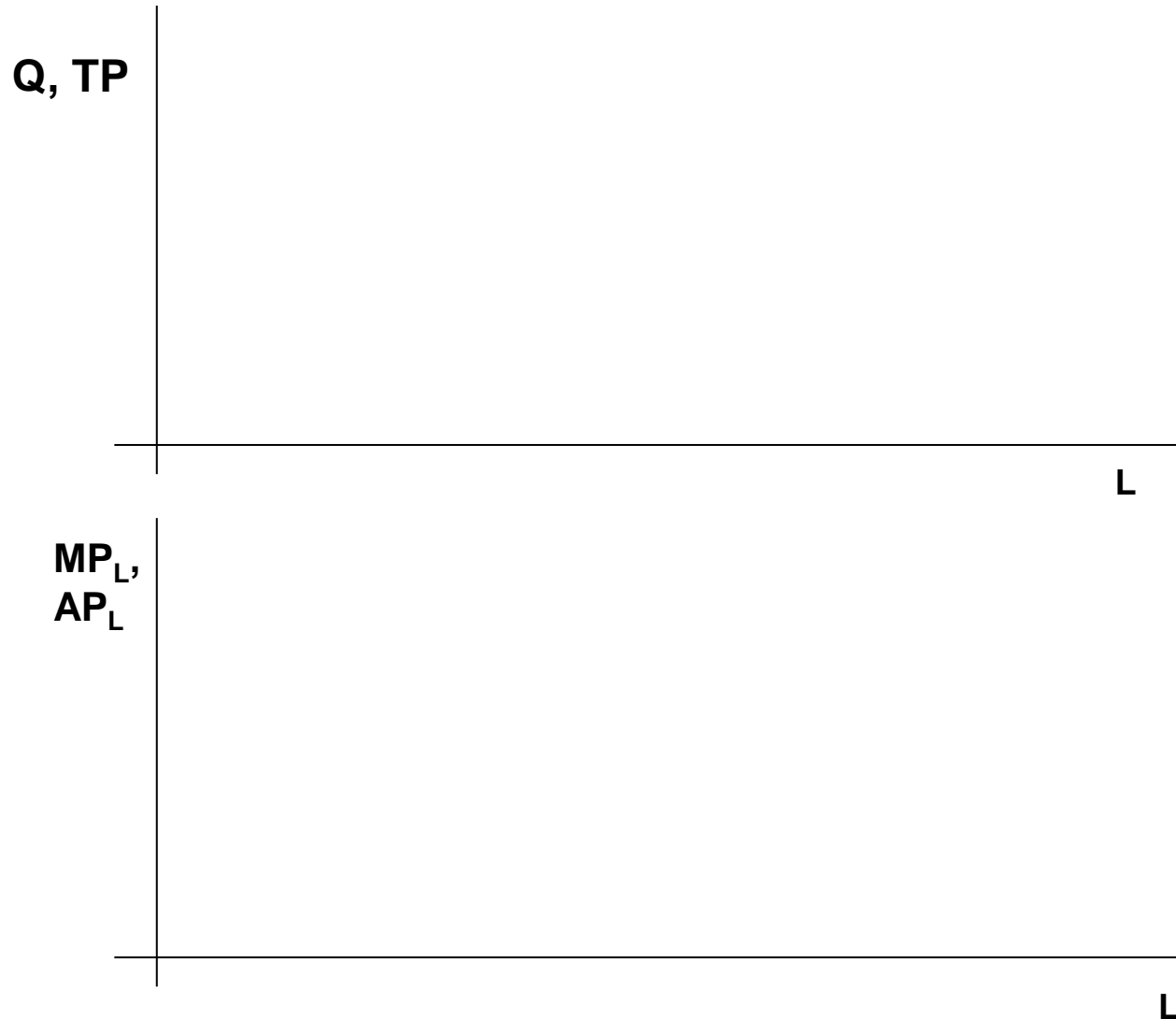
Krátkodobá produkčná funkcia

Zákon klesajúceho hraničného produktu

zodpovedá situácii, kedy pri postupnom zvyšovaní **variabilného** faktora kombinovaného s pevne daným množstvom niektorého iného faktora, **hraničný produkt** variabilného faktora od určitého bodu rastie ale potom určite začne klesať.

Vzt'ah medzi TP(Q), AP_L , MP_L

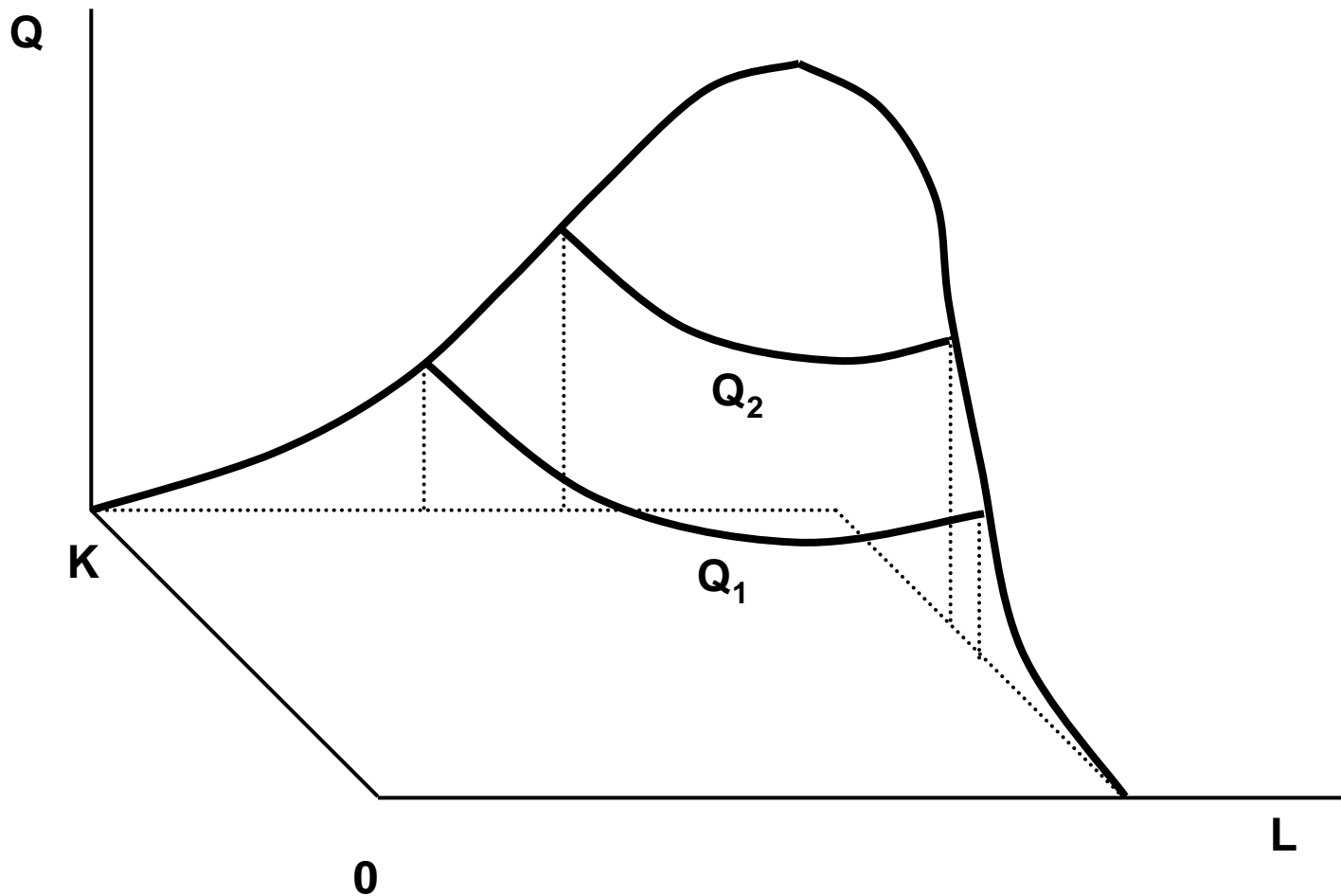
DLHÉ OBDOBIE

Dlhodobá produkčná funkcia

$$Q = F(K, L)$$

- žiaden VF nie je fixný,
- všetky sú variabilné,
- je možná ich substitúcia.

DLHÉ OBDOBIE – produkčný kopec

IZOPRODUKČNÁ KRIVKA - IZOKVANTA

Všetky kombinácie dvoch alebo viac vstupov s ktorými môžeme dosiahnuť rovnakú, merateľnú úroveň výstupu.

Dlhodobá produkčná funkcia – mapa izokvánt

VLASTNOSTI IZOKVÁNT

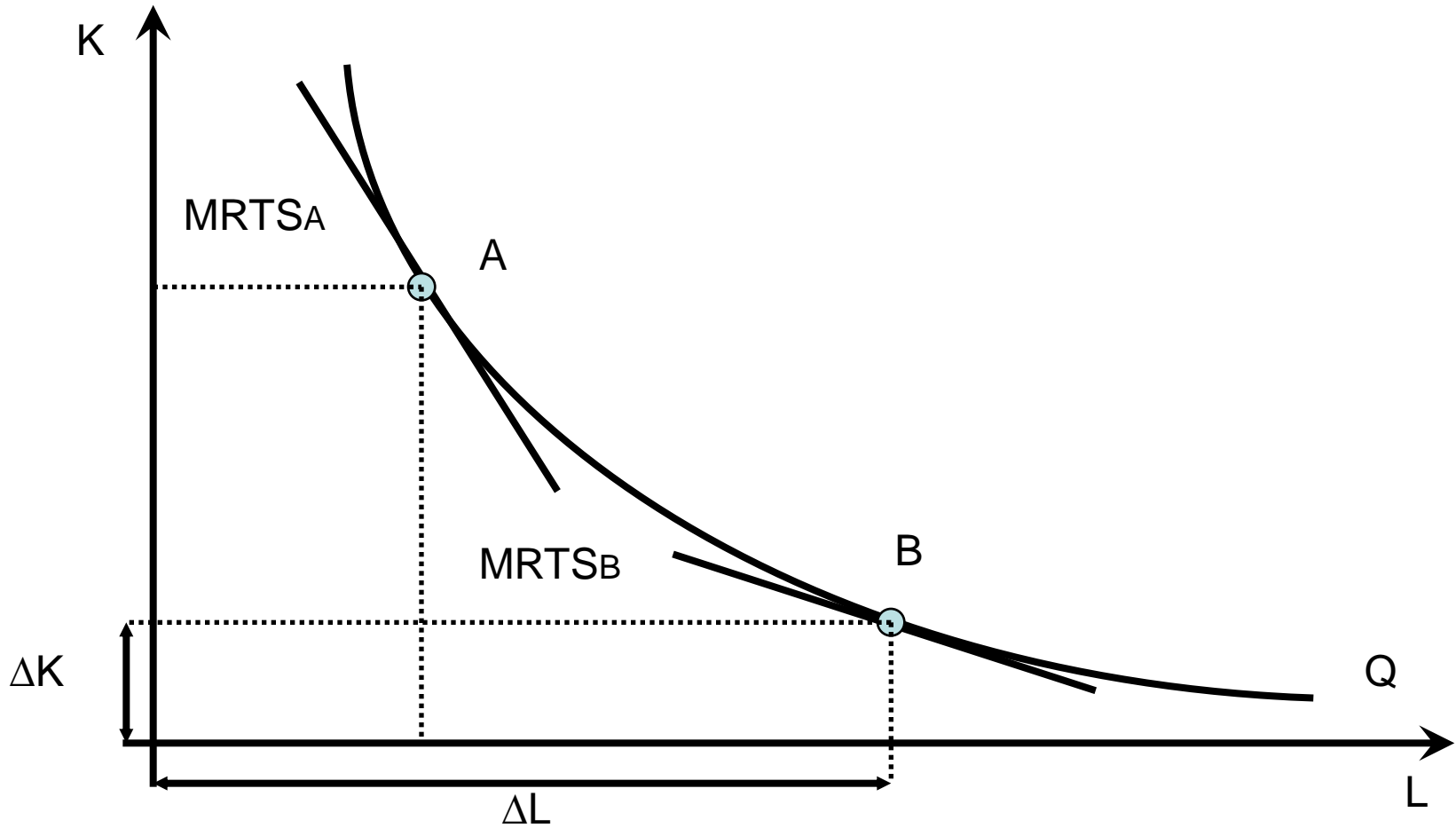
- body, ktoré tvoria tú istú izokvantu, predstavujú rovnakú úroveň výstupu,
- body na rôznych izokvantách predstavujú rôznu úroveň výstupu,
- čím vyšší je objem výroby, tým viac sa vzd'alujeme od počiatku
- izokvanty sa nepretínajú

HRANIČNÝ PRODUKT V DLHOM OBDOBÍ

Hraničná miera technickej substitúcie - HMTS (MRTS – Marginal Rate of Technical Substitution)

Pomer v ktorom je možné nahradiť jeden vstup druhým bez toho, aby sa zmenil výstup

Izokvanta a MRTS

Křížová elasticita vstupov

- percentuálna zmena pomeru vstupov (K/L) ku percentuálnej zmene MRTS
- určuje zakrivenie izokvánt

$$\text{Křížová elasticita} = \frac{d(K/L)/K/L}{dMRTS/MRTS}$$

Rôzne typy produkčných funkcií

- Lineárna produkčná funkcia
- Leontievova produkčná funkcia
- Cobb-Douglasova produkčná funkcia

LINEÁRNA PRODUKČNÁ FUNKCIU

- Lineárnu produkčnú funkciu môžeme zapísať v tvare:

LEONTIEVOVA PRODUKČNÁ FUNKCIA

(fixná proporcia vstupov)

- Leontievska produkčná funkcia je funkcia, ktorá vyjadruje konštantný pomer výrobných faktorov:
- Výrobné faktory sú najlepšie využité, ak je dodržaný stanovený pomer:

ŠPECIÁLNE TVARY IZOKVÁNT

SUBSTITUČNÁ PRODUKČNÁ FUNKCIA

- závislosť množstva produkcie od všetkých výrobných faktorov súčasne. Pripúšťa čiastočnú substitúciu jedného výrobného faktora iným.

Cobb-Douglasova produkčná funkcia:

$$Q = A \cdot L^a \cdot K^b$$

$$Q = A \cdot L^\alpha \cdot K^\beta$$

Q – objem produkcie

L – faktor práce, K – faktor kapitálu

A - súhrnná produktivita faktorov – efektívnosť technológie

(a, b) alebo (α , β) - elasticita výstupu práce a kapitálu (sú určené dostupnou technológiou)

Platí, že $0 < \alpha < 1$ a $0 < \beta < 1$

Cobb-Douglasova produkčná funkcia

Táto produkčná funkcia vyjadruje:

- princíp klesajúcej hraničnej produktivity práce a klesajúcej hraničnej efektívnosti kapitálových statkov za predpokladu, že

$$a + b = 1,$$

- princíp substitúcie medzi výrobnými faktormi.

- Zo sklonu izokvanty definovanej Cobb-Douglasovou produkčnou funkciou odvodíme :

pričom hraničné produkty môžeme vyjadriť ako prvé derivácie danej funkcie

$$(Q = A \cdot K^a \cdot L^b)$$

$$MRTS_{K,L} = \frac{A \cdot a \cdot L^{a-1} \cdot K^b}{A \cdot L^a \cdot b \cdot K^{b-1}} = \frac{a}{b} \frac{K}{L}$$

PRODUKČNÁ FUNKCIA R. M. SOLOWA

- e^{rt} – technický pokrok vyjadrený ako exponenciálna funkcia času

$$Q = A \cdot e^{rt} \cdot L^a \cdot K^b$$

VÝNOSY Z ROZSAHU

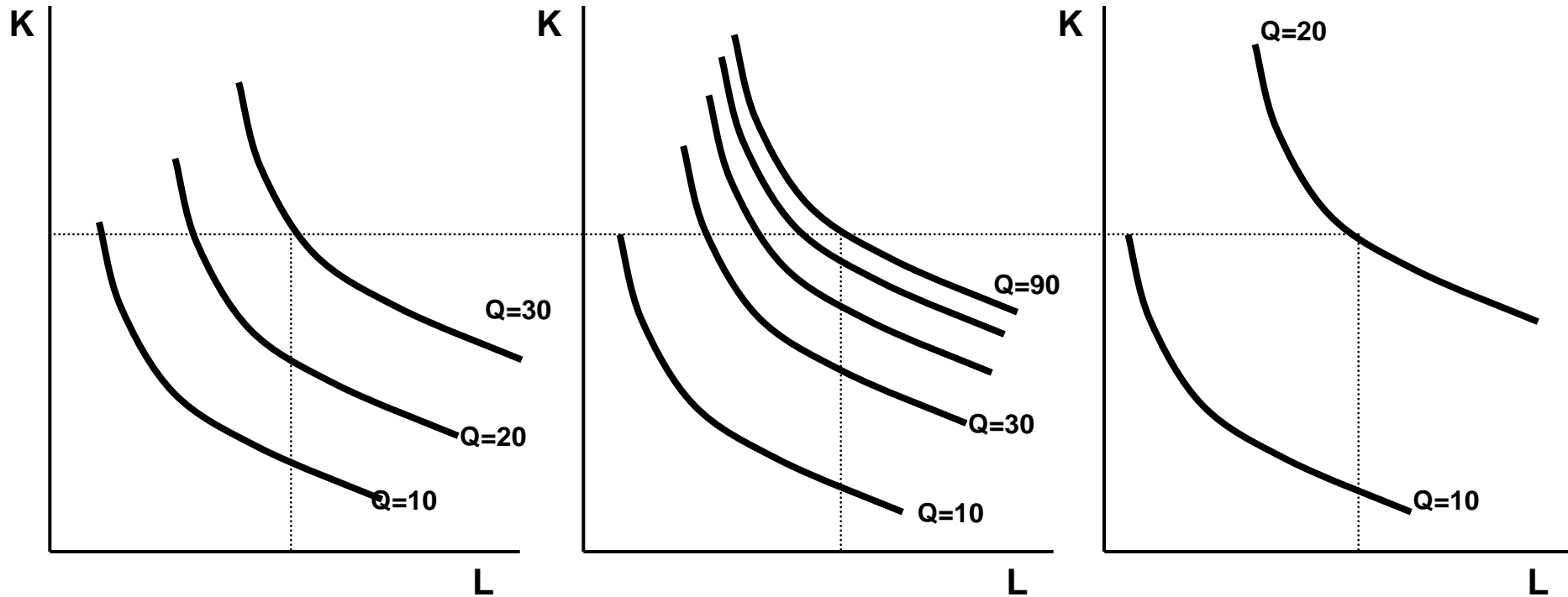
- Týkajú sa **väčšinou** dlhého obdobia – **všetky vstupy sú variabilné.**
  - Udávajú ako sa mení výstup, keď sa všetky vstupy zvýšia rovnakou proporciou potom, ak :
    - ❑ ak $f(mK, mL) > m f(K, L)$ rastúce výnosy
    - ❑ ak $f(mK, mL) = m f(K, L)$ konštantné výnosy
    - ❑ ak $f(mK, mL) < m f(K, L)$ klesajúce výnosy
- platí $m > 1$

Produkčná funkcia nemusí vykazovať rovnaký typ výnosov z rozsahu v celom pásme výstupu !!!

- **Rastúce výnosy z rozsahu** – vlastnosť produkčnej funkcie spôsobujúca, že proporcionálne zvýšenie každého zo vstupov spôsobí **viac než proporcionálne zvýšenie výstupu**.
- **Konštantné výnosy z rozsahu** – vlastnosť produkčnej funkcie spôsobujúca, že proporcionálne zvýšenie každého zo vstupov **spôsobí rovnaké proporcionálne zvýšenie výstupu**.
- **Klesajúce výnosy z rozsahu** – vlastnosť produkčnej funkcie spôsobujúca, že proporcionálne zvýšenie každého zo vstupov **spôsobí menej než proporcionálne zvýšenie výstupu**.

Konstantné, rastúce a klesajúce výnosy z rozsahu

PRÍKLAD

OPTIMÁLNA ALOKÁCIA VSTUPOV MEDZI DVA VÝROBNÉ PROCESY

ZADANIE

Farmár musí rozdeliť stádo **2000** mladých jalovíc na dve rôzne pastviny. Ak bude na

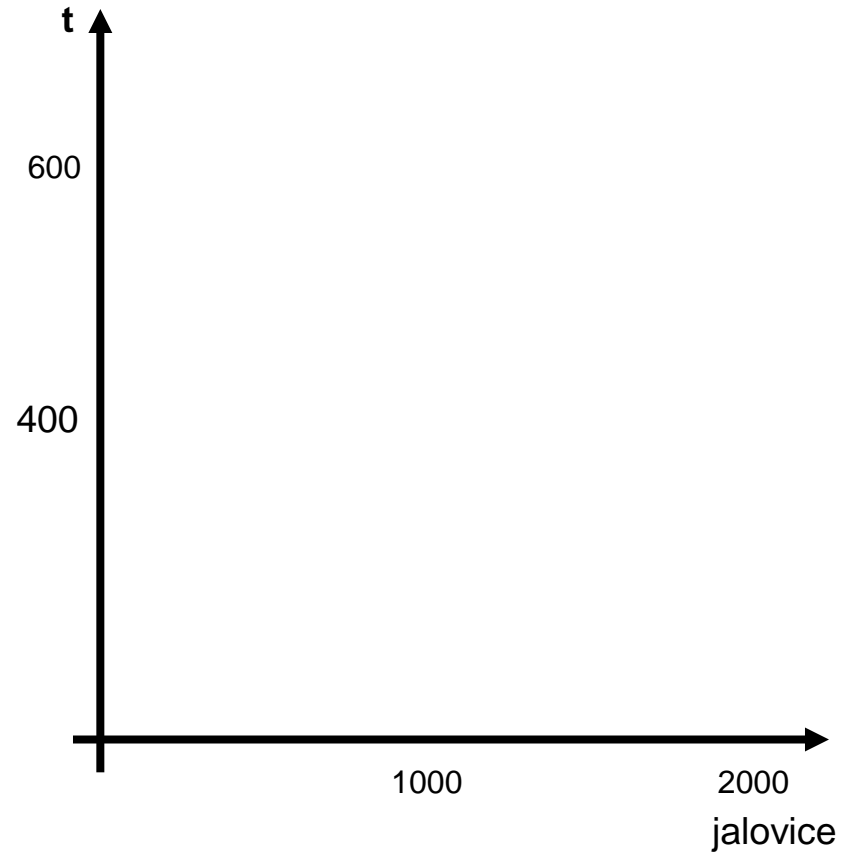
Pastvinu 1 poslané ľubovoľné množstvo jalovíc do **1000** kusov, v priebehu roka každá priberie na váhe **0,6 tony**. Avšak pastvina je malá a ak tam pošle viac ako **1000** jalovíc miera, ktorou každý kus bude priberať na váhe začne prudko klesať.

Kvalita **pastviny 2** je omnoho nižšia, než pastviny 1, ale za to je neobmedzene veľká. Bez ohľadu na to, koľko jalovíc sa na nej pasie, každá za rok priberie na váhe **0,4 tony**.

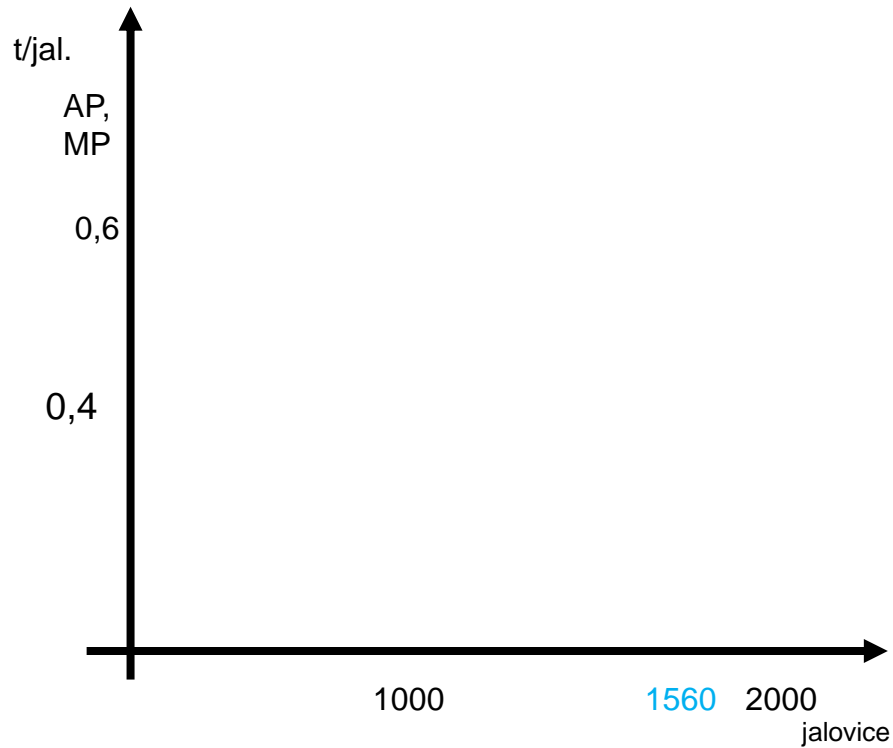
Ako za týchto okolností by mal farmár alokovať svoje stádo medzi obidve pastviny ?

RIEŠENIE

- Celkový prírastok hmotnosti na pastvine 2, TP_2 , je priamo úmerný počtu jalovíc, ktoré na pastvinu pošleme.
- Kvalita trávy na pastvine 1 je vyššia než na pastvine 2.
- Prírastok hmotnosti na pastvine 1 je rastúca do 1000 jalovíc, ale potom prudko klesá

Najlepšia alokácia vyplýva z obrázka:

Obecným pravidlom efektívnej alokácie vstupov